

RYNEK WYROBÓW TYTONIOWYCH

stan i perspektywy

R O C Z N I K

CZASOPISMO UKAZUJE SIĘ OD 2013 ROKU

ISSN 2300-5602

ANALIZY RYNKOWE

Redaktor naczelny
Jadwiga Seremak-Bulge

CZERWIEC 2016

RADA PROGRAMOWA ROLNICZYCH ANALIZ EKONOMICZNYCH:

Waldemar Sochaczewski (przewodniczący)
Stanisław Stańko (wiceprzewodniczący)
Jadwiga Seremak-Bulge (redaktor naczelny)
Piotr Szajner (sekretarz redakcji)
Maria Zwolińska
Tadeusz Chrościcki
Krystyna Świetlik
Iwona Szczepaniak
Marzena Trajer
Barbara Domaszewicz

KOMITET REDAKCYJNY:

Maria Zwolińska, Andrzej Kowalski, Jadwiga Seremak-Bulge, Piotr Szajner, Marzena Trajer,
Ewa Machowina

REDAKTOR RYNKU WYROBÓW TYTONIOWYCH:

Magdalena Bodył

Czasopismo przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ-PIB
Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
Kierownik Zakładu – Piotr Szajner
SKŁAD I DRUK: Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB
NAKŁAD: 500 egz. Ark. wyd. 4,47

Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych prosimy o podanie źródła

Spis treści

Reasumpcja	3
Summary	4
I. Uwarunkowania makroekonomiczne <i>mgr Tadeusz Chrościcki</i>	5
II. Rynek tytoniu i wyrobów tytoniowych	6
1. Światowy rynek tytoniu i wyrobów tytoniowych <i>mgr Lucyna Mieszkowska</i>	6
2. Krajowa produkcja tytoniu i wyrobów tytoniowych <i>dr inż. Magdalena Bodył</i>	17
3. Handel zagraniczny tytoniem i wyrobami tytoniowymi <i>dr inż. Magdalena Bodył</i>	23
4. Stan ekonomiczno-finansowy przemysłu tytoniowego <i>mgr inż. Monika Roman</i>	36
5. Ceny i spożycie wyrobów tytoniowych <i>mgr inż. Monika Roman</i>	38
Aneks	42

Krajowy rynek tytoniu i wyrobów tytoniowych w latach 2001-2015 podlegał intensywnym przemianom. Największy wpływ na jego funkcjonowanie miała integracja z Unią Europejską, wzrost zamożności społeczeństwa postępujący wraz z rozwojem gospodarczym kraju oraz zmiany stylu życia. Istotny wpływ wywarła także reforma Wspólnej Polityki Rolnej prowadząca do likwidacji bezpośredniego wsparcia produkcji tytoniu, rosnące obciążenie tytoniu i wyrobów tytoniowych akcyzą oraz podejmowanie działań edukacyjnych zniechęcających do palenia tytoniu. Nie bez znaczenia były też zmiany zachodzące na światowym i wspólnotowym rynku tytoniu.

Pracochłonność uprawy tytoniu i wysokie koszty, przede wszystkim pracy sprawiają, że produkcja tytoniu w Europie jest mało konkurencyjna w stosunku do krajów rozwijających się, dysponujących wysokimi zasobami taniej siły roboczej i sprzyjającymi warunkami klimatycznymi.

W Polsce powierzchnia uprawy tytoniu w 2015 r. zmniejszyła się o 8% do 13,4 tys. ha, a średnie plony o 15% do 20,3 dt/ha. Zbiory tytoniu wyniosły 27,3 tys. ton i były o 22% mniejsze niż w 2014 r.

Przetwórstwo tytoniu w Polsce jest w dużym stopniu uzależnione od importu surowca i nastawione jest na eksport wyrobów tytoniowych. Wysoki import wynika z zapotrzebowania przemysłu na odmiany tytoniu, jakich w Polsce ze względu na warunki klimatyczne nie uprawia się. Import nieprzetworzonego tytoniu w ostatnich 10 latach wzrósł blisko dwukrotnie do 115,2 tys. ton w 2015 r.

W ostatnim sezonie zużycie krajowe wzrosło do 113 tys. ton., z około 106 tys. ton w poprzednich latach. Produkcja papierosów zwiększyła się o 10% do 171,25 mld sztuk, a tytoniu do palenia o 2% do 36 tys. ton.

Krajowa konsumpcja papierosów stale obniża się. W 2015 r. spożycie

wynosiło 49,8 mld sztuk i w ciągu roku zmalało o 1,7%. Produkcja papierosów w 2015 r. była 3,4 krotnie większa od ich krajowej konsumpcji.

Spadkowy trend konsumpcji papierosów jest wynikiem przede wszystkim wzrostu cen, spowodowanego głównie wysoką akcyzą, a także promowanej w ostatnich latach mody na niepalenie oraz wprowadzeniem restrykcyjnych zakazów palenia w miejscach publicznych. Wzrasta jednocześnie zainteresowanie produktami substytucyjnymi – papierosami wytwarzanymi przez konsumentów samodzielnie z tytoniu do palenia oraz e-papierosami.

Eksport wyrobów tytoniowych pełni istotną rolę w bilansie handlu zagranicznego Polski. W 2015 r. wartość eksportu wyrobów tytoniowych stanowiła 9,0% wartości eksportu produktów rolno-spożywczych (wobec 8,9% w 2014 r.). Wyższy udział odnotowano tylko w handlu mięsem i jego przetworami (20%) i taki sam (9,0%) w handlu cukrem i wyrobami cukierniczymi.

Wartość eksportu sektora tytoniowego wyniosła 2,21 mld EUR a importu 0,72 mld EUR. Dodatkowo saldo handlu zagranicznego branży tytoniowej wzrosło o 8,2% do 1,49 mld EUR, podczas gdy do 2004 r. saldo to było ujemne. Złożyło się na to ujemne saldo wymiany handlowej surowcem tytoniowym w wysokości 0,41 mld EUR, oraz dodatnie saldo wymiany wyrobami tytoniowymi 1,90 mld EUR.

Branża tytoniowa ma kluczowe znaczenie dla budżetu państwa z uwagi na duży udział podatków pośrednich od wyrobów tytoniowych w ogólnych wpływach budżetowych. W 2015 r. budżet państwa z tytułu akcyzy uzyskał dochody w wysokości 62,8 mld zł, w tym z akcyzy na wyroby tytoniowe 17,8 mld zł a na susz tytoniowy 0,3 mln zł. W strukturze dochodów z akcyzy dochody z wyrobów tytoniowych wyniosły 28% (wobec 29% rok wcześniej). Większy udział w do-

chodach z tego podatku (44%) miały tylko paliwa silnikowe. Dochody z akcyzy ogółem w 2015 r. były o 2,0% większe niż rok wcześniej, ale dochody z akcyzy na wyroby tytoniowe obniżyły się o 0,7%.

Poważnym problemem w sektorze tytoniowym jest występowanie szarej strefy. Według organizacji Instytutu Almares szara strefa w Polsce w 2015 r. wynosiła 18% rynku papierosów.

W 2015 r. spadek popytu krajowego na wyroby tytoniowe, podobnie jak w 2014 r., został zrekompensowany wzrostem eksportu. Wartość produkcji sprzedanej przemysłu tytoniowego liczonej w cenach bazowych wzrosła o 14,3% do 4,65 mld zł. Udział branży tytoniowej w wartości sprzedanej całego przemysłu rolno-spożywczego wyniósł prawie 2,5%. Kondycja finansowa przemysłu tytoniowego uległa pogorszeniu, ale nadal była dobra. Zysk brutto zmniejszył się o 11,2% do 259,9 mln zł, zaś zysk netto do 222,3 mln zł (o 6%). W rezultacie wskaźniki rentowności również uległy pogorszeniu. Rentowność brutto zmalała o 1 pkt. proc. do 4,3%, a rentowność netto o 0,6 pkt. proc., do 3,7%. Zdolność przedsiębiorstw do pomnażania kapitału wyrażona akumulacją netto zmniejszyła się do 10,2% wobec 10,7% w 2014 r. Nadwyżka operacyjna przemysłu tytoniowego zmalała z 13,7% w 2014 r. do 13,3% w 2015 r.

Wzrost średniego poziomu cen wyrobów tytoniowych w 2015 r., w porównaniu z 2014 r. wyniósł 3,3%, przy spadku inflacji o 0,9%. Papierosy podrożały o 3,2%, cygara o 4,3%, a pozostałe wyroby tytoniowe o 1,0%.

W 2015 r. bilansowa legalna konsumpcja papierosów wyniosła 1295 sztuk na mieszkańca i była o ok. 2% mniejsza niż w 2014 r. (po spadku o 15% przed rokiem). Tendencja ta w 2016 r. będzie przypuszczalnie kontynuowana, a jednostkowa konsumpcja papierosów może obniżyć się do ok. 1270 sztuk.

SUMMARY

In 2001-2015, the domestic market of tobacco and tobacco products underwent substantial changes. Integration with the European Union, the increased wealth of society accompanying national economic growth and lifestyle changes determined its functioning to the greatest extent. Other important factors included the reform of the Common Agricultural Policy, which led to the liquidation of direct support for tobacco production, rising excise duty on tobacco and tobacco products as well as anti-smoking education. Changes in the global and Community tobacco market were of importance as well.

Due to labour intensity of tobacco growing and high costs, primarily labour costs, tobacco production in Europe is hardly competitive compared to developing countries with vast resources of cheap labour and favourable climatic conditions.

The tobacco growing area in Poland in 2015 decreased by 8% to 13.4 thousand ha and average yields – by 15% to 20.3 dt/ha. The tobacco harvest amounted to 27.3 thousand tonnes and was lower than in 2014 by 22%.

Tobacco processing in Poland is largely dependent on import of raw materials and oriented to export of tobacco products. The large import results from the industry's demand for those tobacco varieties which are not grown in Poland due to climatic conditions. Over the last 10 years, import of unprocessed tobacco has almost doubled to reach 115.2 thousand tonnes in 2015.

Last season, domestic consumption increased to 113 thousand tonnes compared to 106 thousand tonnes in previous years. Cigarette production surged by 10% to 171.25 billion cigarettes and smoking tobacco production – by 2% to 36 thousand tonnes.

Domestic cigarette consumption is steadily decreasing. In 2015, it was 49.8 billion cigarettes and fell over the

year by 1.7%. Cigarette production in 2015 was 3.4-fold higher than domestic cigarette consumption.

The downward trend in cigarette consumption results primarily from an increase in prices mostly due to high excise duty, a non-smoking trend, which has been promoted in recent years, and the introduction of restrictive smoking bans in public places. At the same time, there is growing interest in substitute products, i.e. cigarettes produced by consumers on their own from smoking tobacco and e-cigarettes.

Export of tobacco products plays a major role in the balance of Polish foreign trade. In 2015, its value accounted for 9.0% of the value of export of agri-food products (compared to 8.9% in 2014). The share was higher only in trade in meat and meat preparations (20%) and the same (9.0%) in trade in sugar and confectionery.

The export and import value of the tobacco sector was EUR 2.21 billion and EUR 0.72 billion, respectively. The positive balance of foreign trade of the tobacco industry increased by 8.2% to EUR 1.49 billion; while before 2004, the balance was negative.

This was due to a negative balance of trade in raw tobacco, which stood at EUR 0.41 billion, and a positive balance of trade in tobacco products, i.e. EUR 1.90 billion.

The tobacco industry is essential for the state budget due to a high share of indirect taxes on tobacco products in total budget revenues. In 2015, state budget income from excise duty amounted to PLN 62.8 billion, including PLN 17.8 billion and PLN 0.3 million from excise duty on tobacco products and dried tobacco, respectively. In the structure of income from excise duty, income from tobacco products reached 28% (compared to 29% in the previous year). Only mo-

tor fuels had a greater share in income from the tax (44%). Total income from excise duty in 2015 was higher than in the previous year by 2.0%, but income from excise duty on tobacco products fell by 0.7%.

A major issue in the tobacco sector is the existence of a gray zone. According to the Almares Institute, the gray zone in Poland in 2015 accounted for 18% of the cigarette market.

In 2015, a decline in domestic demand for tobacco products, just like in 2014, was offset by an increase in export. The value of sold production of the tobacco industry calculated at basic prices grew by 14.3% to PLN 4.65 billion. The share of the tobacco industry in the value of sold production of the agri-food industry as a whole was nearly 2.5%. The financial situation of the tobacco industry deteriorated, but was still good. Gross profit declined by 11.2% to PLN 259.9 million and net profit – to PLN 222.3 million (by 6%). As a result, profitability ratios declined as well. Gross profitability decreased by 1 percentage point to 4.3% and net profitability – by 0.6 percentage points to 3.7%. The ability of enterprises to multiply their capital expressed as net accumulation decreased to 10.2% compared to 10.7% in 2014. The tobacco industry's operating surplus dropped from 13.7% in 2014 to 13.3% in 2015.

Compared to 2014, the average level of prices of tobacco products in 2015 increased by 3.3%, while inflation fell by 0.9%. Prices of cigarettes rose by 3.2%, of cigars – by 4.3%, and of other tobacco products – by 1.0%.

In 2015, the balance sheet legal consumption of cigarettes amounted to 1 295 cigarettes per capita and was lower than in 2014 by approx. 2% (after last year's fall of 15%). The trend is expected to continue in 2016 and the per capita consumption of cigarettes may decrease to approx. 1 270 cigarettes.

W serii Analizy Rynekowe w najbliższym czasie ukążą się:

1. Rynek owoców i warzyw (48) • czerwiec 2016,
2. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi (44) • wrzesień 2016,
3. Rynek mleka (51) • wrzesień 2016,
4. Rynek pasz (38) • wrzesień 2016,
5. Rynek drobiu i jaj (50) • październik 2016,
6. Rynek zbóż (51) • październik 2016,
7. Rynek ryb (25) • październik 2016,
8. Rynek mięsa (51) • październik 2016,
9. Rynek rzepaku (50) • listopad 2016,
10. Rynek ziemniaka (43) • listopad 2016,
11. Popyt na żywność (17) • listopad 2016,
12. Rynek wyrobów alkoholowych (4) • listopad 2016.

WARUNKI PRENUMERATY

Prenumerata realizowana przez Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB.

Zamówienia na prenumeratę w wersji papierowej i na e-wydania można składać bezpośrednio na stronie <http://ierigz.waw.pl/publikacje>.

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: dw@ierigz.waw.pl lub kontaktując się telefonicznie – Barbara Walkiewicz, tel.: 22 50 54 685 lub faks: 22 50 54 757 w godzinach 8:00-16:00.

Prenumeratę i sprzedaż pojedynczych egzemplarzy prowadzi Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB, 00-002 Warszawa, ul. Świętokrzyska 20 (wejście od ul. Szkolnej 2/4) pokój numer 3.

Prenumerata roczna wersji papierowej lub elektronicznej 1 egz. w 2016 r. (1 numer) wynosi 21 zł.

Zamówienia na prenumeratę wraz z dowodem wpłaty prosimy przesyłać na adres:

- Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy, Dział Wydawnictw, ul. Świętokrzyska 20
- e-mail: dw@ierigz.waw.pl

Przedpłaty na prenumeratę należy wpłacać na konto Instytutu:
PEKAO S.A. IV O/Warszawa nr 68 1240 1053 1111 0010 1493 6433
W tytule przelewu prosimy podać tytuł analizy i jej numer.

Druk i usługi poligraficzne dostosowane do Twoich potrzeb!

Wykorzystujemy nowoczesne systemy druku cyfrowego dające wierne odwzorowanie obrazu, pozwalające w krótkim czasie na druk czarno-białych i barwnych materiałów w najwyższej jakości.

W naszej ofercie znajdują Państwo **usługi drukarni** (wizytówki, ulotki, papiery firmowe, foldery, broszury, książki, gazetki reklamowe, plakaty, materiały szkoleniowe, nadruki na kopertach, widokówki, zaproszenia, identyfikatory, dyplomy, etykiety, naklejki) jak i cały wachlarz **usług intrologatorskich**.

Zaproponujemy indywidualną wycenę i dobór najlepszej techniki wydruku, aby otrzymany finalny produkt cechował się najlepszą jakością i atrakcyjną ceną.

Zapraszamy do korzystania z naszych usług

Dział Wydawnictw
ul. Szkolna 2/4

tel. (22) 50 54 520, (22) 50 54 430
fax (22) 50 54 636, e-mail: dw@ierigz.waw.pl

Prenumerata Analizy (1 zeszyt) w 2016 roku wynosi 21 zł.
Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa. Tel.: (22) 505-46-85, faks: 505-47-57 e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>